

сайт. 21.07.2019. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/election2019/602015.html> (дата звернення: 18.10.2019). **8.** Поліція порушила провадження через перешкодження здійсненню виборчого права на Одещині // Тиждень.ua : сайт. 31.03.2019. URL: <https://tyzhden.ua/News/228488> (дата звернення: 18.10.2019). **9.** ДБР відкрило провадження щодо можливого перешкодження Парубієм здійсненню виборчого права // Громадське Радіо : сайт. 03.09.2019. URL: <https://hromadske.radio/news/2019/09/03/dbr-vidkrylo-provadjhennya-proty-parubiya> (дата звернення: 18.10.2019).

Одержано 20.10.2019

УДК 343.98

Сергій Андрійович МАТВІЄНКО,

*завідувач сектору криміналістики та експертної роботи
Територіального управління Державного бюро розслідувань,
розташованого у м. Миколаєві*

ПРО ПОМИЛКИ У ПРОВЕДЕННІ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИХ СУДОВО-БАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАРІЗНОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Станом на кінець 2019 року на території України залишається тенденція зростання кількості кримінальних правопорушень скоєних із застосуванням вогнепальної зброї [1, 2].

І якщо застосування (стрільба з) мисливської вогнепальної зброї подекуди ускладнене її власними габаритами – передбачена довжина стволів близько 60 см, колодка з ударно-спусковим механізмом та приклад для упору в плече – отже загальна довжина середньостатистичної гладкоствольної рушниці починається саме від 1 метра.

Маневрувати такою габаритною зброєю заради 1–5 пострілів і важко, і недоцільно. Саме тому у правопорушників завжди є попит на 10–12-зарядні пістолети, 20–30-зарядні пістолети-кулемети чи нарізні карабіни. Саме їх використання завжди призводить до тяжких наслідків – тілесні ушкодження або ж заподіяння смерті потерпілому.

Внаслідок застосування вогнепальної зброї звісно, що у матеріальному світі завжди залишається слідова інформація: або ж це самі матеріальні об'єкти – вистріляні кулі та стріляні гільзи; або це другорядні сліди балістичного походження: осадження кіптяви, пошкодження, сліди термічного впливу, чи механічного розриву тканин і структури предметів тощо.

Вилучені з місць скоєння злочинів основні об'єкти балістичного походження (кулі та гільзи, або їх фрагменти чи складові) завжди підлягають направленню слідчим до науково-дослідних підрозділів експертно-криміналістичного напрямку у МВС, Міністерства юстиції чи СБУ з метою встановлення тотожності між ними (чи стріляні / вистріляні з одного екземпляру зброї) та встановлення ідентифікації стосовно екземпляру зброї з якого вони були вистріляні/стріляні.

Саме під час таких ідентифікаційних судово-балістичних досліджень нарізної вогнепальної зброї судові експерти дуже часто припускаються помилок на стадії порівняльного дослідження та на стадії експертного експерименту, коли отримують зразки для проведення ідентифікаційних досліджень, адже порівнюється не зброя із гільзою, а сама гільза, вилучена під час проведення слідчих дій, із гільзами експериментально відстріляними з вилученого/знайденого екземпляру зброї, що як наслідок може призвести до грубої помилки (підсумкове відхилення у судженні) під час формування та викладення остаточного висновку у резолютивній частині висновку експерта.

Безпосереднє отримання якісного та інформативного порівняльного матеріалу для проведення ідентифікаційного дослідження (зіставлення наявних виявлених ознак, оцінка їх механізму утворення, визначення загальної слідової картини та її аналіз) – є запорукою забезпечення об'єктивності і повноти дослідження, як самих принципів судово-експертної діяльності визначених саме Законом України «Про судову-експертизу» [3].

Дана можливість отримання придатного для ідентифікації порівняльного матеріалу, і не лише тільки такого, що володіє достатньою інформативністю, а і відповідає очікуванням судового експерта (тобто містить наочне відображення всіх слідоутворюючих деталей що наявні у зброї), і тій слідовій інформації, що на момент проведення судової експертизи міститься на досліджуваних об'єктах – гільза чи кулях.

З цією метою (отримання порівняльного матеріалу) експерт має провести серію контрольних експериментальних пострілів зі зброї, що ідентифікується.

Традиційні правила поведінки у даній ситуації (на жаль, досі не закріплені ні в якому нормативно-правовому документі українського законодавства) передбачають не чистити зброю перед проведенням експертного експерименту, і не оцінювати її стан забруднення/корозії на можливість відтворення ідентифікаційно-значимих особливих ознак слідів деталей зброї. Загальні правила

здорового глузду так само підказують брати для отримання порівняльних зразків патрони аналогічні тим, складові частини яких (кулі чи гільзи) є досліджуваними. Але у разі відсутності, наприклад, серед наданих слідчим для проведення експериментальної стрільби патронів, ідентичних патронам, складові частини яких досліджуються, чи має це впливати на формування висновку експертом? – На думку автора, так – це має впливати у частині можливо його «не категоричності» чи взагалі у питанні формування висновку про неможливість надання відповіді експертом, адже:

- різні патрони навіть одного типу чи виробника, можуть мати різний матеріал виготовлення гільз чи куль, м'якіший від досліджуваного чи жорсткіший, що впливатиме на слідосприйняття від слідоутворюючих деталей зброї;

- різна навіска порошу у патронах різних виробників надасть різний внутрішній тиску процесу вибухового горіння у корпусі гільзи і як наслідок вплине на слідоутворення у процесі контакту мікрорельєфу робочої поверхні деталей зброї – бійка (ударника), відбивача, зачепу викидача та ін.;

- при неповному відображенні слідової картини на експериментально-отриманих гільзах, який має вплив у відсотковому значенні на формулювання негативного висновку чи так званого «НПВ» – 10 %, 50 % чи всі 100% ?

Вирішення даних проблем вбачається у створенні та прийнятті єдиною Координаційною радою МВС, СБУ та Мін'юсту (секцій «традиційних» загальних криміналістів) «Методики проведення ідентифікаційних судово-балістичних досліджень нарізної вогнепальної зброї».

В такій «Методиці...» була б можливість викласти:

- послідовність дій судового експерта при проведенні даного виду експертиз;

- рейтинг оцінювання інформативної значимості різних груп слідів і їх вплив на остаточне формування категоричного висновку судового експерта;

- порядок отримання та вимоги до зразків порівняльного матеріалу для проведення ідентифікаційних досліджень та інше.

Список бібліографічних посилань: 1. В Днепре застрелили мужчину: задержаны четыре человека // ЛігаНовости : сайт. 17.10.2019. URL: https://news.liga.net/region_news/photo/v-dnepre-zastrelili-mujchinu-zaderjany-chetyre-cheloveka---foto (дата звернення: 18.10.2019). 2. В Киеве на улице застрелили мужчину // Украинская правда : сайт. 13.10.2019. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2019/10/13/7228967/> (дата звернення: 18.10.2019). 3. Про судову

експертизу : закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 18.10.2019).

Одержано 20.10.2019

УДК 343.98

Томас Сігітасович МАЧОНІС,

*головний судовий експерт сектору дослідження наркотичних засобів,
психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів
відділу дослідження матеріалів, речовин і виробів
Харківського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України*

ОСОБЛИВОСТІ ВИЛУЧЕННЯ, ПАКУВАННЯ ТА ТРАНСПОРТУВАННЯ РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ НАФТОПРОДУКТІВ І ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Криміналістичне дослідження нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів проводиться при розслідуванні різних категорій кримінальних проваджень, що обумовлює актуальність даного виду криміналістичної експертизи. Найбільша потреба в даній експертизі виникає при розслідуванні підпалів та інших злочинів, пов'язаних з виникненням пожеж.

В кримінальних провадженнях про пожежі (підпали, спалення живих людей і трупів), розкрадання паливно-мастильних матеріалів (бензин, дизельне паливо, газ, мастильні матеріали моторні масла та інше), дорожньо-транспортні події, нафтопродукти і паливно-мастильні матеріали розглядаються як речові докази. Типовими слідами на місці події є як сліди (плями на виробих з волокнистих матеріалів, деревини, пластику, нашарування на деталях будь-яких поверхонь), так і конкретні об'єкти (каністри з бензином, скляні пляшки, пластикові ємності з паливно-мастильними матеріалами). Доказове значення цих об'єктів визначається можливістю встановлення істотних фактичних обставин у кримінальному провадженні за результатами їх криміналістичного дослідження.

Експертиза нафтопродуктів і паливно-мастильних матеріалів є одним з родів експертизи матеріалів, речовин і виробів. Її проводять з метою встановлення наявності нафтопродуктів і паливно-мастильних матеріалів, котрі неможливо виявити звичайними